

Komet informerar 2019:05 version 2, publicerad 2022-12-21

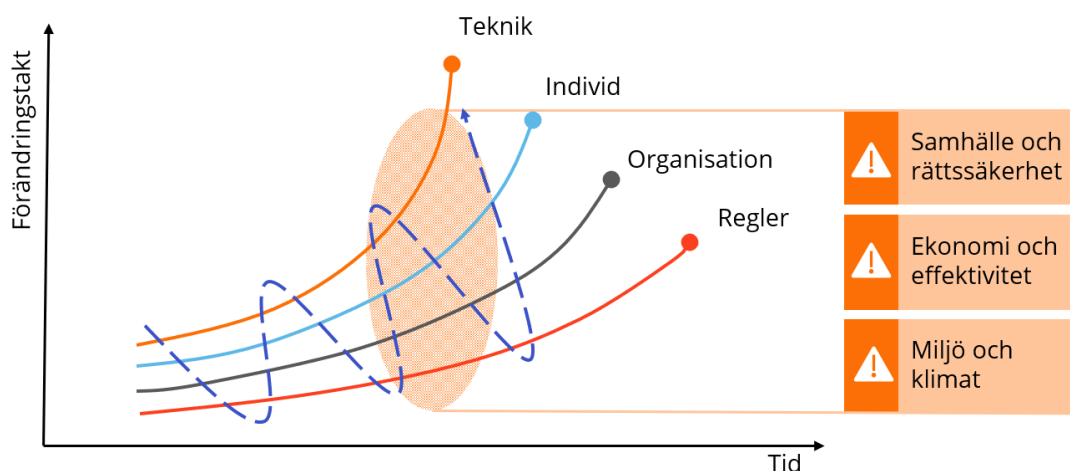
Därför måste Sverige hantera den accelererande teknikutvecklingen

Dagens teknikutveckling går snabbt och benämns ofta som en fjärde industriell revolution. Ett kännetecken för denna revolution är att teknik från olika områden kombineras och får nya kraftfulla användningsområden. Till exempel har maskininlärning, blockkedjeteknik och artificiell intelligens potential att förbättra både privat och offentlig verksamhet.

Teknikutveckling kan bidra till att höja människors livskvalitet och skapa lösningar för en hållbar global utveckling.

Tidigare tekniksprång har skett inom ett specifikt område, som ångkraft, elektricitet och informationsteknik. Den fjärde industriella revolutionen skiljer sig från tidigare tekniksprång eftersom den kännetecknas av parallella tekniska genombrott inom och mellan flera områden som den digitala världen, biologi, material och teknik.

En utmaning med att ny teknik utvecklas snabbt är att andra delar i samhället inte förändras i samma takt. Detta är ett exempel på otaktsproblemet, som i internationell litteratur brukar benämnas "the pacing problem". Begreppet avser skillnaden i hastighet mellan den accelererande teknikutvecklingen och den ofta mer långsamma processen för policyutveckling. Det kan till exempel innebära att regelutveckling, processer och arbetssätt i offentlig förvaltning eller individens kunskap och förståelse för ny teknik inte hinner inte med i det höga tempot. Detta är en växande utmaning som kan medföra risker i samhället.

Figur 1. Förmågan att hantera förändring påverkar möjligheten att dra nytta av den nya tekniken och hantera dess risker

Utan åtgärder uppstår risker

Ny teknik kan bidra till att höja människors livskvalitet och skapa lösningar för att möta vår tids utmaningar. Samtidigt måste frågor om ansvar och integritet hanteras och säkerheten tryggas. Teknikutvecklingen väcker även frågor om diskriminering, ökade digitala klyftor och utanförskap. Nya tekniska lösningar har potential att nå många människor på kort tid. Det är viktigt att säkerställa att inte vissa individer, eller grupper av individer, utesluts från samhällets eller ett företags tjänster på grund av bristande kunskap om, eller tillgång till, teknik.

Det finns också risk för att lösningen på ett problem leder till att andra problem uppstår. Samtidigt som exempelvis smarta enheter eller internetansluten teknik (sakernas internet), där övervakningskameror utgör en del av tekniken, kan användas för att förhindra inbrott eller husbränder, kan de medföra integritetsproblem till exempel genom spridning av bilder på personer i privata bostäder. Om teknikutveckling inte matchas med adekvata åtgärder för etik och hållbarhet kan målsättningar i samhället riskeras, exempelvis människors grundläggande rättigheter och friheter.

Otaktsproblemet kan också medföra utmaningar ur ett närings- och innovationspolitiskt perspektiv. Befintliga regler kan verka som inträdesbarriärer för innovativa lösningar på grund av att regleringen inte är avsedd för eller anpassad till dessa nya lösningar. Samtidigt fyller befintliga regelverk en viktig funktion för att skydda samhället och medborgarna från negativa effekter och risker. Således kan det uppstå målkonflikter mellan näringspolitik och annan sakpolitik. Dessutom står näringslivet i dag under stort omvandlingstryck. Klimatomställning, ökad digitalisering och geopolitiska förändringar förutsätter en snabb utvecklingstakt och spridning av innovationer.

Öka förmågan hantera den accelererande teknikutvecklingen

För att skapa goda förutsättningar för innovation och konkurrenskraft samtidigt som utveckling och spridning av ny teknik sker tryggt och säkert behöver teknisk utveckling ske mer i kontinuerligt samspel med policyutvecklingen. Det innebär att regelverk, riktlinjer och standarder behöver utvecklas mer löpande för att möjliggöra användning av ny teknik och affärsmodeller, samtidigt som de styr utvecklingen mot långsiktig samhällsnytta. De utmaningar teknikutvecklingen för med sig måste därför mötas samt öppet och aktivt omhändertas. Myndigheter, företag och andra aktörer i samhället behöver både kunskap och metodstöd för att kunna hantera otaktsproblematiken.

Innovativ förvaltning – fyra hörnstenar

Komet menar att den offentliga förvaltningen behöver vara innovativ och samverkande för att bidra till att hantera otaktsproblematiken. En innovativ förvaltning verkar för att möjliggöra nyskapande lösningar som på ett rättssäkert och effektivt sätt skapar nytta för medborgare, företag och verksamhetsutövare, för samhället i stort samt den egna organisationen.

Komet har tagit fram en modell för att förtydliga vad som kan ingå i en innovativ förvaltning. Läs mer här: [Komet informerar 2022:11](#).

